

קהל עדת ישורון

י ר ו ש ל י ם

בס"ד

שעור מורינו הרב יהודה גנס שליט"א שבת שלח ע"ג:

א] "זה א-לי ואנווהו. התנאה לפניו במצוות עשה לפניו ציצית נאה, ס"ת נאה..."¹. וכתבו הראשונים² שהמצוה להתנאות במצוות הציצית אינה רק בחוטי הציצית, אלא גם לעשות בגד נאה.

וצ"ע בטעם הדבר, שלכאורה קיום המצוה הינו בחוטים ולא בבגד, שהרי אין חובה לקנות בגד של ציצית, אלא הלוּבש בגד בן ד' כנפות מחויב להטיל בו חוטי ציצית, ולכאורה הדבר דומה למצות מזווה שבודאי אין מצוה שהבית שבו נקבעת המזווה יהא נאה.

ב] ולכאורה על כרחך מבואר כאן שגדר מצות ציצית שונה מגדר מצות מזווה, שבמזווה המצוה לשים בפתח מזווה, אולם בציצית המצוה היא שבלבישת בגד בן ד' כנפות יש להפוך את הבגד לבגד מצויץ ע"י הטלת החוטים בו, ולאחר הטלת החוטים שוב קיום המצוה הוא ע"י כל הבגד.³

ג] וכן נראה לכאורה מנוסח הברכה שתיקנו לנו חז"ל "להתעטף בציצית", שמשמע שהמצוה היא להתעטף בבגד ציצית, ולא רק להטיל בו חוטים.

ד] גם נראה כך קצת ממה שאמרו חז"ל⁴ "בכל עת יהיו בגדיך לבנים זו ציצית" ופירש"י שמלובן הבגד,⁵ ומשמע שבלבישת הבגד עם הציצית מקיים את המצוה.

ובבית יוסף⁶ כתב בשם הזוהר, וז"ל: "בשעתא דבר נש קאים, בעי לדכאה גרמי בקמייתא, לבתר יקבל עליה האי עול לפרשא על רישיה פרישו דמצוה..." ומשמע גם מזה שפרישת הטלית על ראשו היא פרישת מצוה.

ה] ויובן לפי זה מה שמצות תכלת מתירה להטיל חוטי צמר בבגד פשתן, ולכאור' קשה הלא בלבישת הבגד אינו מקיים את המצוה, ורק בחוטים, ומדוע יותר לו מכח המצוה לעבור על לאו בלבישת הבגד שבו אינו מקיים מצוה, ולהנ"ל מובן שגם בלבישת הבגד יש משום קיום מצות ציצית.

ו] לפי מה שנתבאר ניתן אולי ליישב את דברי הארצות החיים⁷, שבסי' ח'⁸ כתב שמי שלאחר ברכת ציצית נפסקו ציציותיו והחליפם בחוטים אחרים לא יחזור ויברך, ואילו בסי' כ"ה⁹ כתב שמי שבירך על התפילין ונקרעה לו הרצועה והוצרך ליקח תפילין אחרים יחזור ויברך, וצ"ע מה החילוק בין ב' המקרים, הלא בשתייהם מקיים המצוה בחפץ אחר.

ולהנ"ל מובן החילוק, שבציצית סוף כל סוף מקיים המצוה באותו בגד, (והרי זה דומה לנקרעו רצועות התפילין ומחליפם ברצועות אחרות שלא יחזור ויברך), משא"כ בתפילין מקיים המצוה בחפץ שונה לגמרי¹⁰.

ז] ויש לדון לפי זה איך הדין במי שבירך על קביעת מזווה ושוב (קודם שקבעה) ראה שהיא פסולה, האם יחזור ויברך (האם דמי למחליף חוטי הציצית או למחליף תפילין), ולהנ"ל נראה שיחזור ויברך, שהרי במזווה מקיים המצוה בחפץ שונה לגמרי, ולא דמי לציצית שמקיים את המצוה באותו בגד, וצ"ע לדינא.

ח] ויש לדון לפי זה בשאלה המצויה במי שמחליף את המזוזות בכיתו האם יחזור ויברך, ונחלקו האחרונים בדבר¹¹ (ויש שהוכיחו ממחליף ציציותיו שדן בכיאר הלכה שלא יחזור ויברך), ולהנ"ל נראה לכאורה שיחזור ויברך, ולא דמי מזווה לציצית וכנ"ל, ועיין.

¹ שבת קלג.

² רש"י ב"ק ט', רבינו יונה אבות פ"ב מ"א.

³ אולי תובן ע"י זה יותר טענת עדת קרח, שטלית שכולה תכלת תיפטר מציצית, שלטענתם כאן בגד הציצית הינו במעלה יתירה, ודוק.

⁴ שבת קנג.

⁵ אמנם ע"ע סימן כ"ד בפרישה ס"ק ז' שפירש שקאי על החוטים.

⁶ ריש סימן כ"ה.

⁷ להמלבי"ם זצ"ל.

⁸ הובאו דבריו במ"ב שם ס"ק מ"א ובבה"ל ס"י כ"ה ס"ג.

⁹ הובאו דבריו במ"ב שם ס"ק נ'.

¹⁰ עינין גם מ"ב סימן תקפ"ה ס"ק ד' ובשעה"צ סימן תרנ"א ס"ק ע"ד.

¹¹ עינין במובא בנידון זה בספר שכל טוב על הלכות מזווה ס"י קפ"ט ס"ק כ"ט.